

**JAMHURI YA MUUNGANO WA
TANZANIA**

WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI

IDARA YA UKUZAJI VIUMBE MAJI

CHAKULA CHA SAMAKI

1. UTANGULIZI

Chakula bora cha samaki ni hitaji muhimu katika ukuaji wa samaki. Matumizi ya

chakula duni husababisha udumavu wa samaki. Kwa kawaida, bwawa lililorutubishwa, hutengeneza chakula cha asili ambacho ni nafuu na hupunguza gharama za uzalishaji. Ili kufuga kwa tija na kupata mavuno makubwa, inashauriwa mfugaji atumie chakula bora cha ziada. Ubora wa chakula ni pamoja na uwepo wa virutubisho muhimu na urahisi wa kumenge'nywa na samaki.

bwawa lililo rutubishwa

2. Chakula cha asili.

Kwa kawaida, samaki hula chakula cha asili kinachozalishwa kwenye bwawa baada ya kurutubishwa.

- i. tengeneza sehemu ya kutunzia mbolea (uwigo) ndani ya bwawa upande maji yanapoingilia kwa kutumia fito na kuziimarisha kwa kamba;
- ii. weka mbolea ya samadi ya wanyama kama ng'ombe, mbuzi, kondoo, sungura, bata, kuku na mboji;
- iii. Hakikisha uwigo una mbolea wakati wote ili kuwezesha maji kuwa ya kijani kwa kuzalisha vijimea (*algae*);
- iv. Pima ukijani kwa kutumbukiza kiganja cha mkono mpaka usawa wa kiwiko na ukione kwa uhafifu. Kiganja kikionekana waziwazi, ni kiashirio kuwa mbolea haitoshi au kinyume chake.

3. Chakula cha ziada

Samaki wafugwao hula chakula cha ziada. Chakula hiki hutengenezwa kwa kutumia mchanganyiko wa malighafi mbalimbali kama dagaa, pumba, mashudu, madini na vitamini. Malighafi hizi zina virutubisho muhimu kwa ajili ya ukuaji mzuri wa samaki. Virutubisho hivi ni protini, wanga, mafuta, madini na vitamini.

3.1. Kiwango cha malighafi katika chakula cha samaki

Chakula cha ziada cha samaki huweza kutengenezwa na mfugaji mwenyewe au kutoka viwandani. Iwapo mfugaji, mathalani anataka kutengeneza kilogramu 50 za chakula cha samaki, anashauriwa changanya:

1. Dagaa au soya: 7 kg;
2. Mashudu ya alizeti, 21.04 kg;
3. Pumba za mahindi 14.60 kg;
4. Unga wa muhogo 7.20 kg;
5. madini na vitamin 0.16 kg.

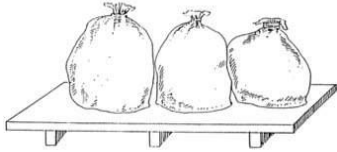
Aidha, mfugaji anaweza kutumia chakula kilichotengenezwa viwandani. Chakula hiki hupatikana katika aina tatu kulingana na umri wa samaki (starter, grower na finisher). Chakula cha samaki wazazi na vifaranga huwa na kiwango kikubwa cha protini ili kuwafanya watotoe vifaranga vingi na vyenye ubora.

3. Namna ya kuandaa chakula cha samaki

1. changanya malighafi ulizonazo kwa uwiano ulioanishwa;
2. saga mchanganyiko huo hadi ilainike;

3. unaweza kuweka chakula cha samaki kwenye mfumo wa punje (pellets) kwa kutumia mashine ya kusaga nyama au ya kutengenezea tambu;
4. anika chakula kwenye jua la wastani; baada ya kukauka, vunja vunja punje za chakula vipande vidogo vidogo kwa kuzingatia umri wa samaki;
5. hifadhi chakula kikavu kwenye mifuko safi na salama, weka juu ya chanja kuepusha kuvunda kutokana unyevunyevu unaosababisha kuvu (fungus).

4. Ulishaji wa samaki

- i. chunguza ubora wa maji na tabia ya samaki iwapo wamechangamka;
- ii. chunguza dalili za uwepo wa magonjwa;
- iii. iwapo joto la maji limeshuka isivyo kawaida au kuna dalili za ugonjwa punguza kiasi cha kulisha kwa kuwa watakula kiasi kidogo;
- iv. iwapo kiasi cha ulaji wa samaki umepungua, usiwalishe siku inayofiata;
- v. Kama wanakula kwa kugombania, ongeza chakula mpaka watakapo acha kugombea.

- vi. Rekodi kiwango kilicholiwa kwa siku kwa ajili ya kumbukumbu.

5. Muda na jinsi ya kulisha samaki

- i. lisha samaki wako asubuhi kati ya saa 3.00 hadi saa 4.00 na jioni kati ya saa 10:00 hadi saa 11:00 kwa kuwa ni muda ambao bwawa lina joto na mwanga wa wastani;
- ii. tumia eneo moja la bwawa kuwalisha samaki kila siku ili kuwazoesha na kuwafanya wale chakula kingi.

ZINGATIA: Uchaguzi mzuri wa chakula bora cha samaki, uhifadhi na ulishaji kwa kuzingatia kanuni huchangia kwa kiasi kikubwa kuleta mafanikio.

Kwa maelezo zaidi kuhusu chakula cha samaki, wasiliana kupitia:

KATIBU MKUU (UVUVI),
WIZARA YA MIFUGO NA UVUVI,
S.L.P 2847,
40487 DODOMA
Simu: +255 26 2322612
Nukushi: +255 (0)2861908
E-mail: ps@uvuvi.go.tz

Kwa ufafanuzi zaidi wasiliana nasi kupitia:

Idara ya Ukuzaji Viumbe Maji,
Wizara ya Mifugo na Uvuvi,
S.L.P 2847,

40487 Dodoma

Simu: +255 (0)769220212

Nukushi: +255 (0)2861908

E-mail: daq@uvuvi.go.tz